

ÅRSPLAN 26/27

Heia FUS barnehage

Heia

INNHold

1. Om årsplanen og FUS sine mål for barnehagene

Visjon
Verdier
Hovedmål

2. Om barnehagen

3. Vårt verdigrunnlag

Barn og barndom
Demokrati
Mangfold og gjensidig respekt
Likestilling og likeverd
Bærekraftig utvikling
Livsmestring og helse

4. Barnehagens formål og innhold

Sosioemosjonell støtte og veiledning
Organisering og ledelse
Læringsstøtte

5. Barns medvirkning

6. Samarbeid

Foreldresamarbeid
Samarbeid med andre instanser

7. Overganger

Tilvenning i barnehagen
Overganger innad i barnehagen
Overgang mellom barnehage til skole

8. Barnehagen som pedagogisk virksomhet

Lærende organisasjon
Planlegging
Vurdering
Dokumentasjon
Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte.

9. Barnehagens fagområder

**BARNET
FØRST!**

1. OM ÅRSPLANEN OG FUS SINE MÅL FOR BARNEHAGENE

Årsplanen viser hvordan barnehagen jobber for å oppfylle kravene i den nasjonale rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.37). Årsplanen beskriver hvordan vi jobber for å nå FUS sine felles målsetninger for barnehagene.

Visjon:

Sammen gir vi barndommen verdi: Vennskap, lek og glede og hverdagsmagi

Visjonen er vår ledestjerne og den setter retning for hva vi ønsker at FUS barnehagene skal oppnå – i dag og i fremtiden. Visjonen er det vi strekker oss etter hver dag i møte med barn, foreldre og kollegaer.

Våre metoder for å jobbe mot visjonen:

- Vi anerkjenner barndommens unike verdi og arbeider hver dag for å gi alle barn en trygg, meningsfull og innholdsrik hverdag.
- Vi legger til rette for vennskap gjennom inkluderende lekemiljøer der alle barn opplever tilhørighet og fellesskap.
- Vi skaper rom for lek, utforskning og læring gjennom kreativitet, fantasi og bruk av digitale verktøy.
- Vi er tilstedeværende og imøtekommende voksne som bygger videre på barnas interesser, initiativ og nysgjerrighet.

- Vi støtter barnas mestring og utvikling ved å utforske, lære og oppdage sammen med dem.
- Vi fremmer glede og livsglede gjennom lek, humor, bevegelse og positive opplevelser i hverdagen.
- Vi legger til rette for fysisk aktivitet som styrker både fellesskap, trivsel og mestring.
- Vi bruker fortellinger, kreativitet og fantasi til å skape engasjement, undring og hverdagsmagi.
- Vi bidrar til samhold og gode relasjoner mellom barn, foreldre og ansatte.
- Vi skaper små og store magiske øyeblikk gjennom nærvær, omsorg og felles opplevelser hver dag.
- Vi samarbeider med foreldre for å sikre at hvert barn opplever trygghet, utvikling og glede i barnehagehverdagen.

Verdier:

Glødende, skapende og tilstedeværende

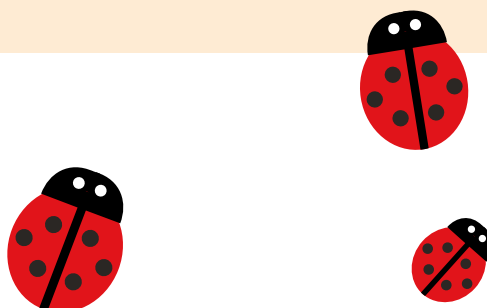
Verdiene er kulturbærerne i FUS. Verdiene forteller hva vi står for, hva vi tror på og hva som er viktig for oss. De er en kilde til motivasjon og inspirasjon i det daglige arbeidet i barnehagen på veien for å virkeliggjøre visjonen.

Våre metoder for å jobbe i tråd med verdiene:

- Vi møter barn og foreldre med engasjement, varme og godt humør, og bidrar til å skape et positivt miljø for alle.
- Vi er glødende voksne som viser interesse for hvert enkelt barn og tar barnas tanker, følelser og meninger på alvor.
- Vi lytter til barna og legger til rette for medvirkning, slik at de får påvirke sin egen barnehagehverdag.
- Vi er tilstedeværende voksne som bygger trygge relasjoner gjennom nærvær, omsorg og anerkjennelse.
- Vi er gode rollemodeller og veileder barna i hvordan de kan vise respekt, omsorg og hensyn til hverandre.
- Vi er skapende i møte med barnas ideer og initiativ, og bruker kreativitet for å skape inspirerende lærings- og lekemiljøer.
- Vi deltar aktivt i barnas lek og utforskning, og støtter dem i å oppdage og forstå verden rundt seg.
- Vi legger til rette for opplevelser som gir barna mestringsfølelse, tro på egne evner og lyst til å lære.
- Vi samarbeider om å skape et inkluderende fellesskap der både barn og voksne opplever trivsel, tilhørighet og glede.
- Vi lar verdiene glødende, skapende og tilstedeværende prege våre valg, handlinger og møter med barn, foreldre og kollegaer

Hovedmål:

- FUS barn har et positivt selvbilde
- FUS barn er trygge og forskende, trives i lek og har vennekompetanse
- FUS barn gleder seg til "resten av livet", og vet at de har påvirkningsmulighet og at innspillene deres teller
- FUS barn har det gøy i barnehagen

Våre metoder for å jobbe mot målene:

FUS HOVEDMÅL	DELMÅL	TILTAK FOR PERSONALET
FUS BARN HAR ET POSITIVT SELVBILDE	Barnet skal oppleve mestring.	Gi barnet tid til å fullføre oppgaver i eget tempo ved f.eks. måltider og garderobesituasjoner. Støtte og oppmuntre barnet til å gjøre oppgaver selv: gå på do, kle på seg, smøre mat. Kjenne barnets mestringsnivå og legge til rette for utfordringer de kan mestre.
	Barnet opplever måltidene som positivt og meningsfylt.	La barnet selv bestemme når det er mett. Fokusere på samtale med barna under måltidene. Tilpasse hvor lenge barnet skal sitte og vente, etter alder og forutsetninger.
FUS BARN ER TRYGGE OG FORSKENDE, TRIVES I LEK OG HAR VENNE-KOMPETANSE.	Barnet føler seg trygg på barnehagens personale.	Møte barnets interesser og bruke de til å bli kjent med barnet. Møte barnet på en positiv måte når det kommer i barnehagen. Ta seg tid til å bli kjent med hvert enkelt barn. Møte barnet med omsorg og respekt. Ta barna på alvor og ta seg tid til å lytte.
	Barnet skal bli trygg i barnegruppen.	Dele barna i lekegrupper. Skjerme barn som trenger tid og ro til å danne relasjoner. Ha samlinger hvor barna er i fokus.
	Barnet skal være nysgjerrig.	Møte barnets undring med åpenhet. Ha tid til å undre seg sammen med barnet. Ta barnas spørsmål på alvor.
	Barnet skal være en god venn.	Veilede barnet i det sosiale samspillet med de andre. Være gode rollemodeller og være en god venn for barna.

FUS HOVEDMÅL	DELMÅL	TILTAK FOR PERSONALET
FUS BARN GLEDER SEG TIL RESTEN AV LIVET, FOR DE VET DE HAR PÅVIRKNINGS-MULIGHET.	Barnet skal ha medbestemmelse i hverdagen.	Sette leker i barns høyde, slik at de selv kan velge aktivitet. Sørge for at barna erfarer at deres valg og handlinger kan påvirke situasjonen for dem selv og for andre.
	Barnet skal oppleve at meningene og tankene deres blir hørt.	Ha respekt for og lytte til barnas ønsker. Være bevisst på sine egne holdninger og begrepsbruk.
FUS BARN HAR DET GØY I BARNEHAGEN.	Barnet skal oppleve hverdagsmagi i barnehagen	Verne om den gode leken og øyeblikkene. La barna få leve i «øyeblikket.»
	Barnet skal ha tid og rom til å leke uavbrutt.	Gi tid til lek i hverdagen. Være fleksible med rutiner. Være deltakende og tilstedeværende.

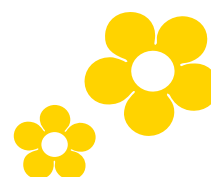
I FUS barnehagene har vi et felles slagord, «Barnet først». Det innebærer at alt vi gjør skal være til barnets beste. «Barnet først» er også navnet på vår kompetansesatsing, der målet er et likeverdig barnehagetilbud av høy kvalitet i alle våre barnehager.

I denne årsplanen er kapitlene bygd opp slik: Først en beskrivelse av hva rammeplanen sier, så en beskrivelse av hvordan vi vil gjennomføre dette i praksis.

2. OM BARNEHAGEN

FUS kjeden eies av Trygge barnehager og er en av Norges største private barnehageaktører. FUS kjeden er opptatt av at barna skal alltid være i fokus – barna er FUS.

Heia FUS barnehage ligger på Lierskogen og ble bygget i 2005 av Trygge barnehager, som en foreldreid andelsbarnehage. I 2007 ble barnehagen en FUS barnehage. I Heia FUS barnehage har vi 5 avdelinger med plass til ca. 89 barn i alderen 0-6 år.

I Heia FUS er vi 21 ansatte, inklusiv en kjøkkenstilling. Lederteamet i barnehagene består av til sammen 9 pedagoger og en daglig leder. Dette er en personalgruppe med mye kompetanse og erfaring rundt arbeid med barn.

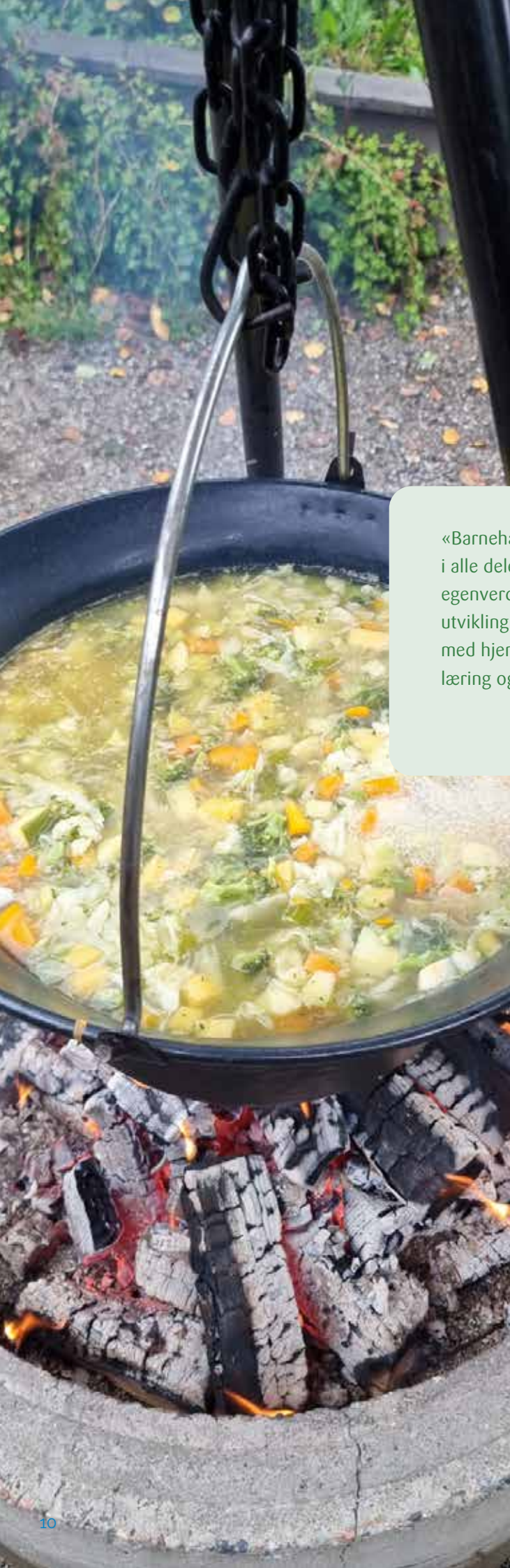
Vi har 2 ansatte med minibuss-sertifikat, og flere som skal ta det. Vi deler minibuss med Veslefrikk FUS barnehage i Lierbyen, som vi samarbeider om. Dette gir mulighet for å kunne reise på turer uten å være avhengig av rutebuss.

Vi er en studentbarnehage, og tar imot studenter fra vgs. og barnehagelærerstudenter fra Universitetet i Sørøst-Norge. Vi har flere som har tatt videreutdanning i veiledning, som kreves for å kunne være praksislærer.

I vår barnehager møter dere en humørfylt gjeng med trygge, glødende, skapende og tilstedeværende voksne. Vi tar barna på alvor og legger til rette slik at de kan være med å medvirke i sin egen barnehagehverdag; sammen skaper vi magiske øyeblikk. Hos oss er ingen dag lik, og gjennom kreativitet, fantasi og digitale verktøy, utforsker, leker, mestrer og lærer vi aktivt sammen i et sosialt felleskap. Gjennom dagen lager voksne og barn inkluderende lekemiljøer, vi danser, er fysisk aktive, forteller historier, sprer glede, skaper samhold og vennskap. Hos oss er personalet i stadig faglig utvikling, slik at vi kan møte behovene til hvert enkelt barn på best mulig måte. Barndommen har en unik verdi og vi jobber for å berike barndommen til alle barna som går i Heia FUS barnehage.

**BARNET
FØRST!**

3. VÅRT VERDIGRUNNLAG

«Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7)

Barn og barndom

«Barna skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden. Barns liv påvirkes av omgivelsene, men barn påvirker også sine egne liv.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

Vårt syn på barn og barndom:

Hos oss i Heia FUS barnehage har vi et felles grunnsyn på barn som egne individer og at de lærer, opplever og erfarer verden gjennom lek. Vi anerkjenner at barna er ulike og at de opplever verden forskjellig, derfor er vi opptatt av å møte barna der de er i utviklingen sin, støtte dem og legger til rette for deres individuelle behov. Vårt mål er at alle barn skal bli møtt av autoritative ansatte som viser sensitivitet, entusiasme og glede. Alle barn som går i barnehagen vår skal oppleve et miljø som er fritt for krenkelser og et rikt leke- og læringsmiljø, som bidrar til trivsel og utvikling.

Demokrati

«Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

Våre metoder for å fremme demokrati:

Barna hos oss får oppleve demokratisk deltagelse gjennom å skape et inkluderende fellesskap, med plass til hvert enkelt barn. Barna skal kjenne og føle at de er en del av barnegruppen på aldersnivå, avdelingen og hele barnehagen. Dette gjør vi gjennom felles aktiviteter, aldersinndelte grupper, lek, samlinger og samtaler. Hos oss er barna trygge på at deres mening betyr noe, de ansatte lytter til barnas ytringer og anerkjenner deres meninger. Barna skal oppleve at de har påvirkning på egen barnehagehverdag gjennom deltagelse, få ytre følelser og meninger, få være med å velge ulike aktiviteter og leker i løpet av dagen.

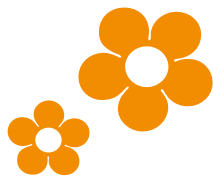
Mangfold og gjensidig respekt

«Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. Barnehagen skal legge til rette for kulturmøter, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9).

Våre metoder for å fremme mangfold og gjensidig respekt:

- **Anerkjenne hvert enkelt barn** ved å møte dem med respekt, omsorg og interesse, slik at alle opplever å bli sett og verdsatt for den de er.
- **Fremme inkludering og fellesskap** gjennom lek, samarbeid og vennsbygging, slik at alle barn opplever tilhørighet og har en plass i gruppen.
- **Synliggjøre og verdsette mangfold** gjennom litteratur, samtaler, aktiviteter og markering av ulike kulturer, tradisjoner og familieformer.
- **Legge til rette for medvirkning, kulturskaping og mestring** ved å gi barna mulighet til å uttrykke seg kreativt, dele egne erfaringer og oppleve glede i sosiale og kulturelle fellesskap.

Likestilling og likeverd

«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjons-
evne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial
status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskrimin-
ering og fremme nestekjærlighet.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10).

Våre metoder for å fremme likestilling og likeverd:

- **Møte alle barn med likeverd og respekt**,
uavhengig av bakgrunn, forutsetninger, identitet og
livssyn.
- **Motvirke diskriminering og utenforskap** ved
å være bevisste rollemodeller og aktivt fremme
inkludering i lek og samspill.
- **Fremme forståelse og respekt for forskjeller**
gjennom samtaler, litteratur og aktiviteter som
synliggjør mangfold.
- **Styrke omsorg, empati og nestekjærlighet** ved å
hjelp barna til å vise hensyn, omtanke og respekt
for hverandre.

Bærekraftig utvikling

«Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en
forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen skal
bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for
fremtiden.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10.)

Våre metoder for å fremme bærekraftig utvikling

- **Gi barna gode naturopplevelser** og bidra til at
de utvikler respekt, omsorg og ansvar for natur og
miljø.
- **Involvere barna i bærekraftige praksiser** som
kildesortering, gjenbruk, rydding og å ta vare på
utstyr og materiell.

- **Samtale om hvordan handlinger påvirker miljøet og fellesskapet**, slik at barna får en begynnende forståelse av sammenhengen mellom valg og konsekvenser.
- **Fremme fellesskap, ansvar og omtanke for andre**, slik at barna utvikler forståelse for bærekraft også som et sosialt ansvar.

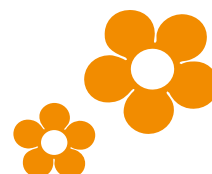
Livsmestring og helse

«Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

Våre metoder for å fremme livsmestring og helse:

- **Skape et trygt og inkluderende miljø** der alle barn opplever trivsel, tilhørighet, mestring og blir møtt med respekt.
- **Støtte barnas sosiale og emosjonelle utvikling** ved å hjelpe dem med å sette ord på følelser, håndtere utfordringer og utvikle gode relasjoner til andre.
- **Legge til rette for daglig fysisk aktivitet** som fremmer bevegelsesglede, motorisk utvikling og positive opplevelser gjennom lek.
- **Fremme matglede og gode helsevaner** gjennom varierte måltider, deltakelse i matlaging og samtaler om mat og helse.

4. BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

«Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19)

Barnet først er et helhetlig system for å styrke de ansattes kunnskap og handlingskompetanse. Det består av tre ulike hovedområder som sammen bidrar til å styrke barns allsidige utvikling; sosioemosjonell støtte og veiledning, organisering og ledelse samt læringsstøtte.

Sosioemosjonell støtte og veiledning:

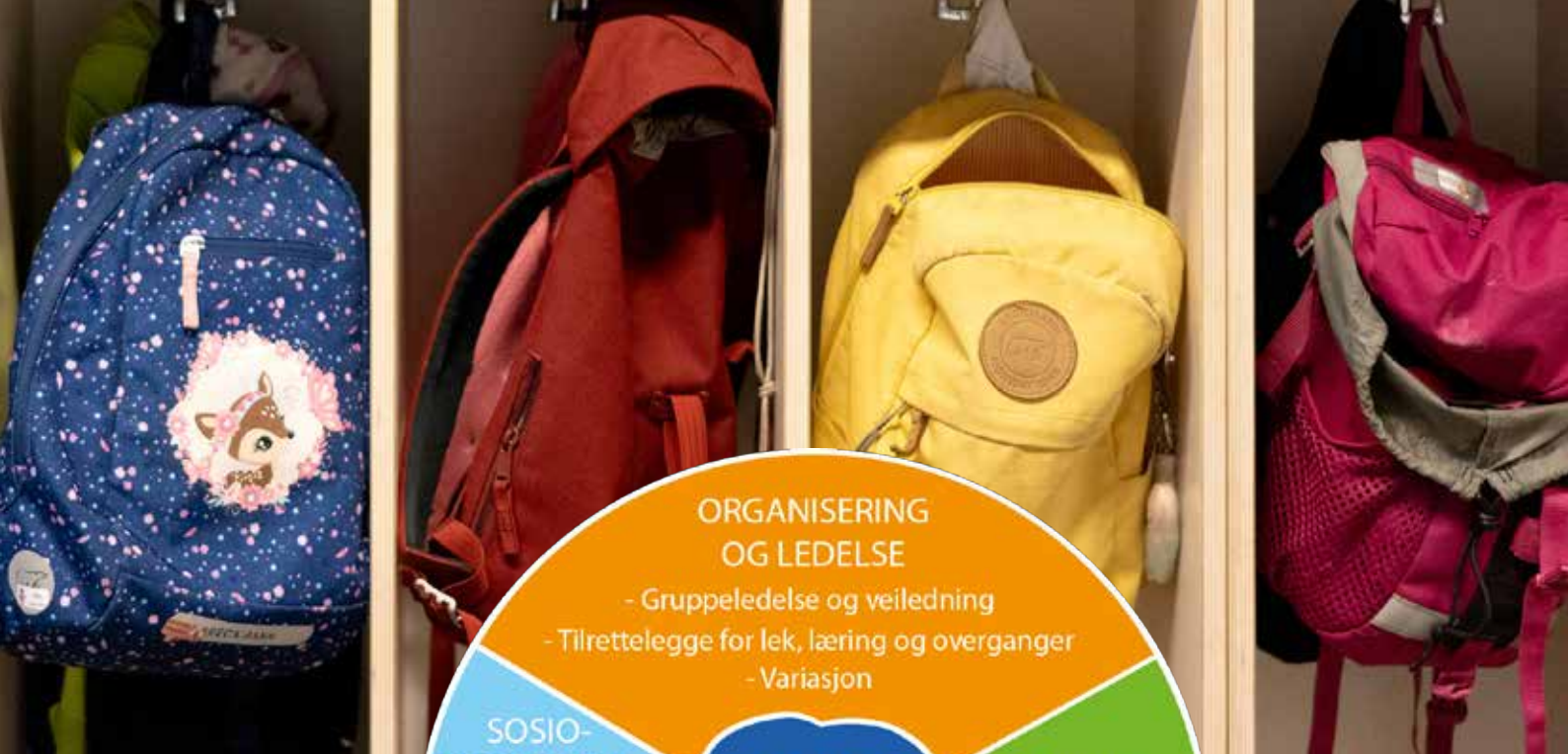
Sosioemosjonell støtte og veiledning handler om hvordan de ansatte klarer å skape en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle gode relasjoner med andre, oppleve glede ved å lære noe nytt, oppleve trygghet og tilknytning og ha en opplevelse av selvbestemmelse og selvstendighet.

Positivt klima: I et positivt klima smiler og ler de ansatte sammen med barna. Vi ser mange bevis på at de har en god relasjon til barna, og de viser entusiasme og interesse både med kroppen og stemmen. De er der barna er, i barns høyde og med kroppen vent mot dem.

Negativt klima: Det er fravær av at de ansatte straffer, håner, kjefter og erter barna.

Sensitive voksne-trygge barn: Å være sensitiv handler om å være oppmerksom og respondere på det enkelte barns tegn på at de har behov for støtte. De ansatte kjenner barna godt. De merker hvis barna er urolige, redde, uoppmerksomme, uinteressert, og de tilpasser atferden sin for å respondere på det de ser.

Barns perspektiv og medvirkning: De ansatte følger barns initiativ og ideer, viser fleksibilitet og ivaretar barnas perspektiv. De lar barn uttrykke seg og etterspør barns ideer, gir barn ansvar og oppmuntring til å klare seg selv.

Emosjonskompetanse hos barn og ansatte:

Emosjonskompetanse handler om å identifisere og forstå egne følelser og håndtere frustrasjon. Det handler om å forhindre at stress og uro overvelder evnen til å tenke klart, og ha kontroll over hvordan og når du uttrykker følelser.

Emosjonsveiledning: I emosjonsveiledning er de ansatte bevisst barnets følelser, er til stede, oppretter kontakt med barnet, viser forståelse og aksept for barnets følelser. De går inn i følelsen til barnet, og navngir følelsen. Hvis nødvendig, hjelper og støtter de barnet i problemløsningen.

Organisering og ledelse:

Organisering og ledelse handler om hvordan ansatte skaper en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle god selvregulering, holde fokus og vise interesse for lek og læringssituasjoner. De ansatte etablerer og opprettholder rutiner og strukturer for

å skape forutsigbarhet og trygghet, slik at barna kan engasjere seg i meningsfulle og utviklingsfremmende aktiviteter.

Gruppeledelse og veiledning: De ansatte er proaktive og har klare forventninger til atferd. De gir oppmerksomhet på ønsket atferd og gir trygge og forutsigbare rammer.

Tilrettelegge for lek, læring og overganger:

Avdelingen har klare rutiner og de ansatte sikrer flytende overganger. Barna kjenner til regler, og barnehagehverdagen preges av lite venting. Innhold og aktiviteter er godt forberedt.

Variasjon: Det er varierte og interessante materialer i barns høyde. De ansatte tar barns perspektiv og legger til rette for barns deltakelse i aktiviteter.

Læringsstøtte:

Læringsstøtte handler om at de ansatte gir støtte til barnas læring. Det teoretiske grunnlaget kommer hovedsakelig fra forskning på kognitiv utvikling og språkutvikling. Der vektlegges forskjellen mellom det å kun lære fakta og læring av hvordan fakta henger sammen, er organisert og avhengig av hverandre. Barns kognitive og språklige utvikling er avhengig av mulighetene de får til å benytte eksisterende ferdigheter, og om de ansatte støtter utviklingen av stadig mer komplekse ferdigheter. Læring skjer når barnet er i samspill, er aktivt og opplever mening og engasjement. Ren instruksjon egner seg ikke for barn i barnehagealder. De har behov for å delta og medvirke og oppleve mening for at læring skal kunne skje.

Begrepsutvikling, forståelse og dybdelæring:

De ansatte bruker læringsfremmende diskusjoner og aktiviteter sammen med barna. Læring handler ikke bare om å tilegne seg kunnskap, men også om å benytte denne kunnskapen i nye situasjoner. De ansatte legger mest vekt på å øke barnas forståelse, snarere enn bare å gjennomføre læringsaktiviteten. De ansatte relaterer nye begreper til situasjoner, hendelser eller objekter som barna er kjent med. Gjenkjenning fremmer læring. De ansatte etterspør barns tenkning og problemløsning.

Tilbakemeldinger: Barn trenger tilbakemeldinger på egen læring for å få mest mulig ut av en situasjon/aktivitet. Når barna er i lek og holder på med aktiviteter kan de ansatte gi hint (verbalt eller fysisk) eller stille spørsmål og komme med innspill for at barna skal holde på lenger med en oppgave, og dermed oppnå økt læring og mestring. Målet er tilbakemeldingssirkler, det vil si gjentakende spørsmål - svar – sekvenser, slik at barnet får en dypere forståelse av det aktuelle temaet.

Språk: I språkstøtte er det viktig med hyppige samtaler sammen med barna, og frem- og tilbake utvekslinger mellom barnet og de ansatte. De ansatte snakker med barna, ikke til. De stiller mange åpne spørsmål, der det kreves mer enn et eller to ord til svar, de repeterer og videreutvikler barnas utsagn, setter ord på det de selv gjør og det barna gjør. De har et variert språk, forklarer ord og knytter ord til hendelser/erfaringer her og nå. De ansatte har en klar intensjon om å fremme barns språk i samtaler mellom barna og mellom barn og ansatte.

Egenledelse i lek og læring: De ansatte støtter barn i sin utvikling av egenledelsesfunksjonene; planlegging, organisering, arbeidshukommelse, fleksibilitet, selvregulering, selvmonitorering, igangsetting. De ansatte tilrettelegger for et variert og rikt lekemiljø og deltar i barnas lek.

BARNET FØRST!

Slik arbeider vi med Barnet først:

I barnehagen vår er personalet i stadig faglig utvikling, slik at vi kan møte behovene til hvert enkelt barn på best mulig måte. Vi er bevisste på hvordan vi bruker språket når vi snakker med hverandre og barna. Vi er trygge sensitive voksne som støtter, hjelper og veileder barna til selvstendighet, konflikthåndtering og i følelser. Det er viktig for oss å skape gode relasjoner med barna og mellom barna. Vi gir barna omsorg og den skal prege alle situasjoner i hverdagslivet vårt. Det skal komme til uttrykk når barn leker og lærer, i stell, aktiviteter, måltider og påkledning. Gjennom å få omsorg lærer barn å gi omsorg, og å tro på at de har en verdi. At barn får mulighet til å gi og få omsorg er grunnleggende for utviklingen av sosial kompetanse, og et viktig bidrag i et livslangt læringsperspektiv. God omsorg styrker barns forutsetninger for å utvikle tillit til seg selv og til andre.

Hos oss har leken en sentral plass i hverdagen. Leken er en arena for utvikling og læring, og for utviklingen av sosial og språklig samhandling. Når barn er trygge, leker de, og gjennom lek utvides forståelsesrammen, erfaringsgrunnlaget og mentaliseringsevnen. Barn leker først og fremst fordi det er gøy, samtidig som det er mye læring i leken. Gjennom leken bidrar barnehagen til at barna opplever glede, humor, spenning og engasjement – både alene, men også sammen med andre.

Gjennom lek og omsorg tilpasser barna seg det sosiale livet, der de lærer å forholde seg til andre

mennesker og utvikler respekt for ulikheter. Å få utfordringer i trygge omgivelser er en forutsetning for utvikling av kunnskaper, holdninger og ferdigheter, samtidig som det er en viktig del av barnets dannelsesprosess. Med danning menes det som skjer i samspill med barnet og omgivelsene. Danning er en kontinuerlig prosess som forutsetter refleksjon og foregår hele livet. Barnehagen skal gjøre det slik at alle barn erfarer at de er betydningsfulle for fellesskapet og er i et positivt samspill med både barn og voksne.

Den språklige kompetansen er avgjørende for kommunikasjon med andre, kunne delta i lek og ha innflytelse i sin hverdag. De yngste barna utfører sin kommunikasjon ved bruk av kroppsspråk, mens de eldste barna bruker et mer verbalt språk. I vår barnehage blir barna støttet i å kommunisere, medvirke i sin egen hverdag, lytte til andre, forstå hverandre og skape mening gjennom dialog og samspill. Det er viktig at vi som voksne er gode forbilder og sørger for at barna får positive erfaringer med språket. Dette er noe vi jobber med blant annet ved å lese eller fortelle fra bøker for barna. I vår barnehage har vi et rikt språklig mangfold og dette er en berikelse for barnegruppa. Vi prøver så godt vi kan å støtte opp mot andre sitt morsmål og samtidig aktivt fremme barnas norske språklige kompetanse. For de som møter det norske språket for første gang, ser vi som personal viktigheten av at de får en positiv tilknytning til barnehagen og får lyst til å delta. De må støttes i å bruke alt de har av muligheter og ferdigheter til å forstå og gjøre seg forstått.

5. BARNS MEDVIRKNING

«Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Våre metoder for å sikre barns medvirkning:

- Gi barna mulighet til medvirkning gjennom valg og innflytelse i lek, aktiviteter og hverdagsrutiner, tilpasset alder og forutsetninger.
- Lytte til og ta barnas perspektiver på alvor, slik at de opplever at tanker, meninger og opplevelser har verdi og betydning i fellesskapet.
- Legge til rette for selvbestemmelse og deltakelse, slik at barna får erfaring med å uttrykke egne ønsker, behov og intensjoner.
- Være lyttende og tilstedeværende voksne som støtter barnas initiativ og gir rom for at de kan utforske, skape og uttrykke seg på egne måter.

6. SAMARBEID

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29).

Våre metoder for å skape et godt foreldresamarbeid:

- Legge til rette for et godt foreldresamarbeid gjennom foreldremøter, oppstartsamtaler, foreldresamtaler, SU-møter og jevnlig dialog gjennom året.
- Ha fokus på åpen og god kommunikasjon i den daglige kontakten ved henting og levering, slik at informasjon og erfaringer kan deles mellom hjem og barnehage.
- Benytte MyKid som kommunikasjonsplattform for informasjon, planer, dokumentasjon og daglig dialog mellom hjem og barnehage.
- Involvere foreldrene i barnets barnehagehverdag og samarbeide om tilrettelegging som fremmer barnets helse, trivsel, utvikling og læring.

Samarbeid med andre instanser:

- FUS
- Lier kommune
- SU
- PPT – Pedagogisk psykologisk tjeneste
- BUP – Barne- og ungdomspsykiatri
- Barnevernet
- Helsestasjon
- Skoler og barnehager i Lier kommune
- Universitetet i Sørøst-Norge.
- Barnehagene har øvingslærere med veiledningskompetanse som tar imot studenter fra barnehagelærerstudiet.

7. OVERGANGER

Tilvenning i barnehagen

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

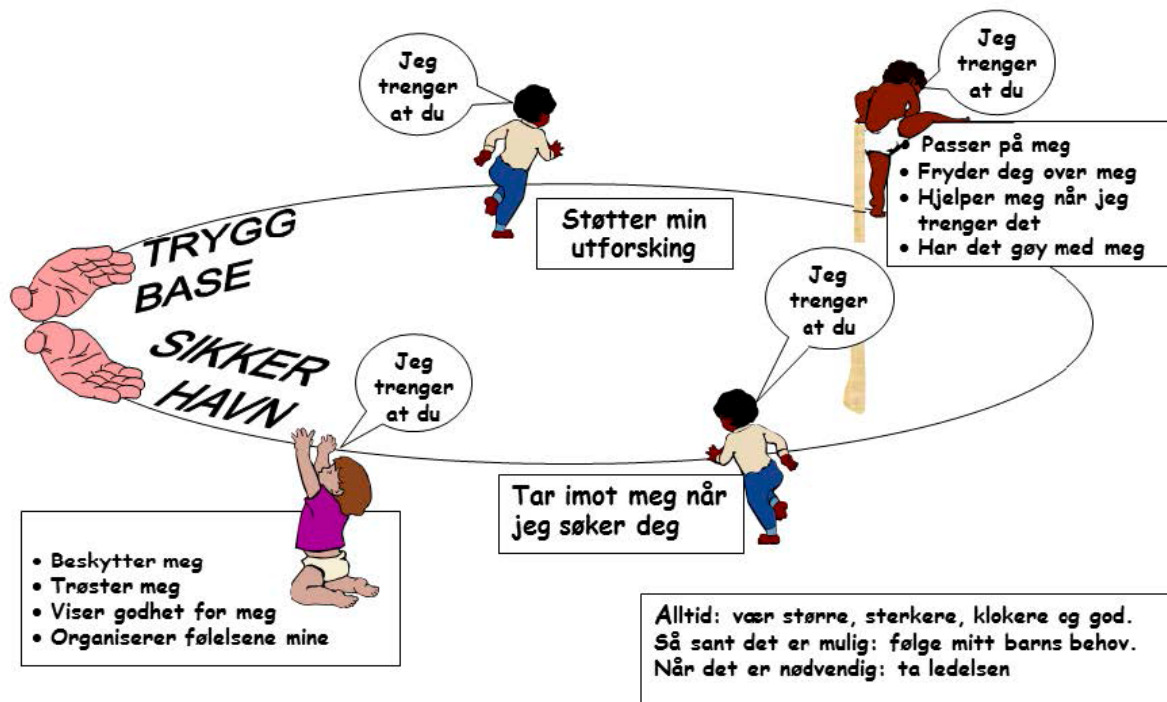
Våre metoder for å sikre en trygg og god tilvenning:

- Samarbeide tett med hjemmet for å gi barnet en trygg og god start i barnehagen og legge grunnlaget for trivsel og tilhørighet.
- Skape trygge relasjoner og tilknytning til både voksne og barn gjennom nærvær, omsorg og tett oppfølging i oppstartsperioden.
- Legge til rette for bruk av overgangsobjekter som kosedyr, smokk eller lignende, slik at barnet kan finne trøst, trygghet og støtte i nye situasjoner.
- Være en trygg base for barnet ved å møte individuelle behov med sensitivitet og omsorg, slik at barnet får trygghet til å leke, utforske og lære.

Trygghetssirkelen

Foreldre med fokus på barnets behov

© Cooper, Hoffman, Marvin, & Powell, 1999

Overganger innad i barnehagen

«Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang innad i barnehagen:

Våre metoder for å sikre en god overgang innad i barnehagen (punkter eller tekstbasert):

Vi legger til rette for gode overganger innad i barnehagen. Dette gjelder i hovedsak overganger i august, men også ekstraordinære overganger grunnet barns modenhet eller driftsmessige årsaker. Ved hjelp av kjente og trygge voksne som er med på tilknytningen skal barna skape nye relasjoner. Denne tilknytningen foregår uten foreldre, men med personalet fra den gamle avdelingen. Barna er på jevnlig besøk til den nye avdelingen, og vi begynner med det i god tid før de skal begynne på den nye avdelingen.

Pedagogisk leder på gammel avdeling overfører informasjon om barnet til pedagogisk leder på ny avdeling og foreldre får tilbud om oppstartsamtale kort tid etter oppstart.

Fra mai vil barna som skal starte på storbarnsavdeling fra høsten, starte med tilknytning på den avdelingen de skal starte på. Da blir de fulgt av personalet som de er trygge på fra egen avdeling, samtidig som de blir kjent med sin nye avdeling med voksne og barn.

Overgang mellom barnehage til skole

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang til skolen:

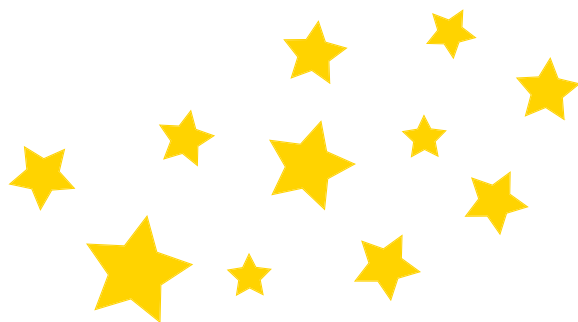
- Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).
- Våre metoder for å sikre en god overgang til skolen (punkter eller tekstbasert):
- Lier kommune har egne rutiner for hvordan overgangen fra barnehage til skole skal foregå. Vi har overføringsmøte med skolen på våren for å planlegge overgangen best mulig.
- På høsten vil foreldrene til neste års skolebarn bli bedt om å skrive under på en samtykkeerklæring, slik at vi kan overføre viktige opplysninger til skolen. De opplysningene som blir overført, skjer i samarbeid med foreldrene.
- Det er viktig å legge til rette for at alle barn får en god start på skolen.
- I Heia FUS vil alle 5-åringene være sammen i en egen avdeling kalt Orion med førskolestartere. Vi vil ha fokus på lek, språk, sosial kompetanse, selvstendighet og opplevelser.
- I løpet av barnehageåret skal Orion delta på svømmetrening. De drar på brannstasjonen i Drammen for å lære mer om brannvern i september. Vi skal innom førstehjelp ved hjelp av Henry (Røde kors).
- Orion besøker de 2 andre barnehagene på Lierskogen, er på tur i nærmiljøet, i Drammen og Asker, og de har en lengre tur på våren. I siste del av barnehageåret vil Orion gjennomføre en egen avslutning, hva dette blir planlegges av de ansatte på avdelingen.
- Skiforeningen gir tilbud til alle førskolebarn om å bli med på skiskole. Det foregår i barnehagetiden. Foreldrene betaler for skiskolen, men det er mulighet for å søke om friplass dersom man oppfyller kravene til dette.
- Pedagogisk leder har barnesamtale med alle Orion-barn. Der får barna spørsmål om barnehagen, og deres opplevelse av hverdagen. På denne måten får barna mulighet til å påvirke deres egen hverdag, og vi som voksne får en bedre forståelse av hvordan barnehagen oppleves fra et barns perspektiv.
- Gruppen ledes av pedagogisk leder som legger opp til aktiviteter tilpasset alderstrinnet. Gjennom året vil barna delta på ulike spesielle hendelser. For eksempel nyttårsbord, førskoletreff, overnatting og Forut-aksjonen. Disse planene blir laget for et halvt år av gangen.

Fokusområdene på førskolegruppene er:

- Lek
- Samarbeid
- Språk
- Sosial kompetanse
- Opplevelser
- Selvstendighet
- Vennskap

Vi ønsker å bidra til at førskolebarna:

- Lærer om brannvern
- Blir kjent med alfabet og tall
- Får hjelp til å bli selvstendige og klare for skolestart
- Lærer enkle trafikkregler
- Utvikler konsentrasjon og sosiale ferdigheter
- Blir aktive i forebygging mot mobbing

**BARNET
FØRST!**

8. BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET

Lærende organisasjon

«Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

I FUS er vi lærende barnehager. Personalet er i kontinuerlig utvikling, reflekterer over faglige og etiske problemstillinger, holder seg faglig oppdatert og er gode rollemodeller. Senge (2006) sier: “en lærende organisasjon er en organisasjon som kontinuerlig forbedrer sin evne til å skape sin egen framtid.” Vi legger derfor vekt på at personalet utvikler sine evner og bygger sin kapasitet slik at barna møter omsorgsfulle og kompetente ansatte.

Våre metoder for å opprettholde en lærende organisasjon:

- **Prioritere faglig utvikling og refleksjon** gjennom ulike møtearenaer der personalet holder seg oppdatert på relevant kunnskap og forskning.
- **Skape en kultur for dialog og erfaringsdeling** der personalet diskuterer, reflekterer og utvikler egen praksis i fellesskap.
- **Styrke bevisstheten om rollen som omsorgsperson og rollemodell**, og hvordan egne holdninger og handlinger påvirker barna.
- **Utvikle et inkluderende og profesjonelt pedagogisk tilbud** som ivaretar hvert enkelt barns behov, trivsel, utvikling og læring.

Planlegging

«Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen, og skal være utgangspunkt for refleksjon og utvikling av virksomheten.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

Våre metoder for planlegging:

- **Basere planleggingen på vurdering, observasjon og refleksjon**, slik at tilbudet tilpasses barnas behov og interesser.
- **Bruke personalmøter og planleggingsdager som arenaer for utvikling og planlegging**, med fokus på faglig inspirasjon, samarbeid og kvalitetsutvikling.
- **Synliggjøre planer og aktiviteter gjennom årsplanen og MyKid**, slik at foresatte får innblikk i barnehagens arbeid.
- **Sikre god ledelse av planleggingsarbeidet** gjennom barnehagens lederteam, bestående av daglig leder og pedagogiske ledere.

Vurdering

«Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i. Barnets trivsel og allsidige utvikling skal observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og kunnskap om barns utvikling og behov. Barnets erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsgrunnlaget.»
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 38).

Våre metoder for vurdering:

- **Gjennomføre jevnlig evalueringer av det pedagogiske arbeidet** gjennom refleksjon og vurdering på avdelingsmøter, personalmøter og planleggingsdager.
- **Bruke brukerundersøkelsen som et verktøy for kvalitetsutvikling**, og utarbeide handlingsplaner basert på tilbakemeldinger fra foresatte.
- **Verdsette tilbakemeldinger fra foreldre og barn** gjennom daglig dialog, foreldresamtaler og ved spesielle hendelser.
- **Ta barnas perspektiver på alvor** og la deres innspill være med på å påvirke og utvikle barnehagens praksis.
- **Arbeide kontinuerlig med forbedring og utvikling** for å sikre et best mulig tilbud til barna og familiene.

Dokumentasjon

«Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten.»
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 39).

Våre metoder for dokumentasjon:

- **Dokumentere barnas utvikling og trivsel gjennom daglige observasjoner**, som danner grunnlag for foreldresamtaler og pedagogisk oppfølging.
- **Benytte kartleggingsverktøy ved behov**, som TRAS og Alle Med, for å støtte barnas utvikling og identifisere eventuelle behov for tilrettelegging.
- **Synliggjøre barnas hverdag gjennom MyKid** ved å dele bilder, videoer, nyhetsbrev og informasjon om dagens aktiviteter.
- **Bruke praksisfortellinger, refleksjon, veiledning og faglige diskusjoner** som grunnlag for vurdering, utvikling og planlegging av det pedagogiske arbeidet.

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

«Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Inkludering i barnehagen handler også om tilrettelegging for sosial deltakelse. Hvis det er grunn til å tro at barnets behov ikke kan dekkes innenfor det allmennpedagogiske tilbudet, skal barnehagen opplyse foreldrene om retten til å kreve en sakkyndig vurdering av om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 40).

Våre metoder for tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet:

- Tilpasse det pedagogiske tilbudet til hvert enkelt barns behov, forutsetninger og utvikling.
- Observere, planlegge og evaluere tiltak for å sikre at barna får den støtten de trenger for trivsel, læring og mestring.
- Samarbeide tett med foresatte for å skape en helhetlig og trygg oppfølging av barnet.
- Søke støtte fra PPT ved behov og arbeide målrettet for at alle barn skal oppleve et trygt, inkluderende og utviklende barnehagemiljø

9. BARNEHAGENS FAGOMRÅDER

Barnehagen har 7 ulike fagområder:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

«Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag slik at arbeidet med fagområdene kan oppleves som en meningsfull og morsom del av barnas hverdag. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 47).

Våre metoder for å ivareta rammeplanens hensikt med fagområdene:

Vi har laget en progresjonsplan med mål og tiltak for barna og deres utvikling. Denne bruker personalet aktivt for å sikre at alle fagområdene fra rammeplanen blir ivaretatt i barnas hverdag gjennom det pedagogiske arbeidet.

	1-2 ÅR	3-4 ÅR	5-6 ÅR
KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST	Barn skal få erfaringer med: - Sanger, rim og regler - Alderstilpassende bøker/eventyr - Trommer/ - Rytmeinstrumenter - Språkstimulering - gjennom samspill, lek, aktiviteter og - hverdagsliv - Begynnende rollelek - Barns medvirkning - Prosjektarbeid - Ulike begreper	Barn skal få erfaringer med: - Sanger, rytme, rim og regler - Alderstilpassende bøker/eventyr - Språkstimulering i rollelek, lek, aktiviteter, samtaler og hverdagsliv - Å uttrykke egne tanker, meninger og følelser - Ulike spill - Prosjektarbeid	Barn skal få erfaringer med: - Sanger, rytme, rim og regler - Alderstilpassende bøker/eventyr - Språkstimulering i avansert rollelek, lek, språklige aktiviteter, samtaler og hverdagsliv - Å uttrykke egne tanker, meninger og følelser - Skriftspråk, symboler, tall, bokstaver - Spill som stimulerer ordforråd - Prosjektarbeid
Tiltak	Personalet skal: - Bruke et språk som er ordrikt - Bruke ord som barnet forstår. - Bruke et stemmeleie og toneleie som er preget av trygghet og omsorg.	Personalet skal: - Ha et variert ordforråd - Veilede barna til å sette ord på egne og andres følelser - Utnytte hverdagslige aktiviteter til språk- og begrepsutvikling.	Personalet skal: - Skal stille åpne spørsmål. - Høytlesning av bøker uten bilder, og samtale om historiene.
KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE	Barn skal få erfaringer med: - Behovstilpasset søvn og aktivitetsnivå - Motoriske utfordringer i møte med naturen og det fysiske rom - Erfaring med egen kropp og egne grenser - Erfaring med matlaging og få erfare et sunt kosthold - Begynnende kjennskap til hygienrutiner	Barn skal få erfaringer med: - Økende motoriske utfordringer i møte med naturen og det fysiske rom - Kunnskap om kropp, seksualitet og grenser - Selvstendighetstrening - Delta i matlaging og få kunnskap om sunn mat - Økt kjennskap til hygienrutiner	Barn skal få erfaringer med: - Avanserte motoriske utfordringer i møte med naturen og det fysiske rom - Motorisk mestring - Være selvstendige-klare selv - God kjennskap til hygieneregler - Kunnskap om kropp, seksualitet og grenser - Delta aktivt i matlaging og få økende kunnskap om et sunt kosthold - Trening i blyantgrep
Tiltak	Personalet skal: - Legge til rette for at barnet skal være aktivt og prøve ut egne ferdigheter og grenser - Oppmuntre og veilede barna til gode hygienevaner - Bidra til at barna får kjennskap til grenser i forhold til egen kropp og andres.	Personalet skal: - Motivere til deltakelse i hverdagslige aktiviteter - Gi positive tilbakemeldinger på barnets motoriske lek og utfordre de til å prøve ut egne ferdigheter og grenser - Bidrar til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp og respektere andres grenser	Personalet skal: - Legge til rette for at barn får like muligheter til motoriske utfordringer og trygg lek uansett hvilke forutsetninger de har - Ha fokus på sunne og gode matvaner, snakke med barna om kroppen og kosthold - Bidrar til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp og respektere andres grenser

	1-2 ÅR	3-4 ÅR	5-6 ÅR
KUNST, KULTUR OG KREATIVITET	Barna skal få erfaringer med: - Formingsmaterialer og formingstekniker - Musikk, kunst og eventyr tilpasset alder - Sansene	Barna skal få erfaringer med: - Formingsmaterialer og formingstekniker - Musikk, kunst og eventyr i økende grad	Barna skal få erfaringer med: - Mer avanserte formingsmaterialer og formingstekniker - Musikk, kunst og eventyr i økende grad
Tiltak	Personalet skal: - Være lyttende og vise respekt for barnas ferdigheter og ulike uttrykksformer - Inspisere og motivere til skapende virksomhet	Personalet skal: - Vise respekt for barnets personlighet, hjelpe det til å bli trygg på seg selv og sin egen fantasi og skaperevne - Påvirke barnets skaperglede ved å vise gode holdninger	Personalet skal: - Legge til rette for sansing, skapende virksomhet, og kommunikasjon - Være engasjerende og lyttende i forhold til barnets innspill og uttrykk
NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI	Barna skal få erfaringer med: - Ulike årstider - Å sanse, føle, lytte, se og kjenne - Å tenne bål, spise ute, begynnende erfaringer med friluftsliv - Begynnende bruk av Ipad og kamera på Ipad, prosjektor og printer i prosjektarbeid	Barna skal få erfaringer med: - Ulike årstider - Friluftsliv i økende grad - Å utforske naturen - Tenne bål og spise ute - Undersøke fenomener - Bruk av Ipad og kamera på Ipad, prosjektor og printer i prosjektarbeid	Barna skal få erfaringer med: - Ulike årstider - Lengre turer og friluftsliv i skog og nærmiljø - Å forske og eksperimentere - Undersøke fenomener - Mer avansert bruk av Ipad og kamera på Ipad, prosjektor og printer i prosjektarbeid
Tiltak	Personalet skal: - Skape trygghet for barna - Være ute med barna i all slags vær og la barna få erfare ulike værtyper - Legge til rette for at barna blir kjent med dyr og dyrelyder - Legge til rette for erfaringer med ulike teknologi	Personalet skal: - Lære barna om årstidene gjennom ulike aktiviteter og opplevelser - Stimulere til barnas nysgjerrighet gjennom undring og utforskning over naturen	Personalet skal: - Gi barna kunnskap om naturvern og gi barna gode holdninger til å ivareta miljøet - Gi barna kunnskap om planter, dyr og insekter og vise respekt for naturen - Bidra til at barna skal bli glad i og ferdes ute i naturen
ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI	Barna skal få erfaringer med: - Høytider representert i barnehagen - Hvordan man løser konflikter - Å undre seg over ting sammen med andre	Barna skal få erfaringer med: - Religioner, livssyn og høytider representert i barnehagen - Å ta vare på hverandre og på barnehagens materiell - Å løse konflikter, vise empati, toleranse og å inkludere hverandre - Filosofere over hverdagslige ting	Barna skal få erfaringer med: - Religioner, livssyn og høytider representert i barnehagen - Å ta vare på hverandre og barnehagens materiell - Å løse konflikter, vise empati og toleranse og å inkludere hverandre - Filosofere over årsak og virkning og de store spørsmålene i livet

	1-2 ÅR	3-4 ÅR	5-6 ÅR
Tiltak	Personalet skal: - Møte barnet med forståelse og respekt - Være støttende og veiledende rollemodeller	Personalet skal: - Skape rom for å filosofere rundt ulike spørsmål og temaer - Vise toleranse og respekt for barnas ulike forutsetninger og kulturelle identitet	Personalet skal: - Møte barnet med respekt og gi konstruktive forslag til løsninger - Være bevisste forbilder og opptre slik at barnet kan få støtte i egen identitet og ha respekt for hverandre
NÆRMILJØ OG SAMFUNN	Barna skal få erfaringer med: - Korte turer i nærmiljøet - Lier som nærmiljø - Å være en del av fellesskapet - Ulike merkedager som 17.mai, samenes nasjonaldag, Eid	Barna skal få erfaringer med: - Lengre turer i nærmiljøet - Lier som nærmiljø - Barnekonvensjonen - Samenes nasjonaldag – hva?	Barna skal få erfaringer med: - Turer i skog og mark - Lier som nærmiljø - Aktiv deltakelse i demokratiske avgjørelser - Barns rettigheter og plikter - Samenes nasjonaldag – hva og hvorfor?
Tiltak	Personalet skal: - Ha fokus på det som barna blir opptatt av langs veien - Legge til rette for at barnet får mulighet til å delta i aktiviteter og samlinger sammen med de andre barna i barnehagen	Personalet skal: - Vise interesse for og gjøre seg kjent med hvert enkelt barns nære familie - Arbeide for at alle barn får erfare at de er verdifulle og viktige for fellesskapet	Personalet skal: - Ha oversikt over hvilke land og kulturer som er representert i barnegruppa - Gjøre seg kjent med nærmiljøet og få oversikt over hva som finnes av muligheter for aktiviteter og opplevelser
ANTALL ROM OG FORM	Barna skal få erfaringer med: - Begynnende matematiske begreper som måling, telling og mengder - Farger, former og størrelser - Tidlig konstruksjonslek - Begynnende sortering	Barna skal få erfaringer med: - Matematisk forståelse gjennom måling, telling og mengder - Former, farger og størrelser - Alderstilpasset konstruksjonslek og sortering	Barna skal få erfaringer med: - Å benytte førmatematiske begreper som tall, former og mengder i matlaging, spill, lek og aktiviteter - Avansert konstruksjonslek og sortering. e.
Tiltak	Personalet skal: - Legge til rette for at barna blir kjent med tall - Bevisst gjenta og repetere enkle geometriske former	Personalet skal: - Snakke om matematiske begreper og bruke dette i lek og hverdagsaktiviteter - Tilrettelegge for matematiske aktiviteter i hverdagen	Personalet skal: - Vise interesse og oppmuntre til å bruke antall, rom og form i uteleken og på tur - Gi barnet tilgang til ulike spill som krever forståelse for matematiske begreper

Årshjul Heia FUS Barnehage – 2026/2027:

August
26.08 – Foreldremøte
September
01.09 – Frist for å registrer fri i høstferie i mykid
04.09 - Planleggingsdag - stengt
Uke 37 – Dugnad
Uke 40 – Skolens høstferie
Oktober
19.10 – FN dag Neptun
20.10 – FN dag Mars
21.10 – FN dag Jupiter
22.10 – FN dag Pluto
23.10 – FN dag Orion
November
01.11 - Frist for å registrer fri før juleferie i mykid
06.11 - Planleggingsdag - stengt
Desember
23.11, 04.12, 11.12, 18.12 - Felles adventssamling
24.12 – 3.01 – Juleferie, barnehagen stengt
Januar
18.01 - Planleggingsdag – stengt
Februar
01.02 - Frist for å registrer fri i vinterferie i mykid
Mars
Uke 9 – Skolens vinterferie
Uke 11 – Påskefrokost
24.03 – 29.03 – Påskeferie, barnehagen stengt
April
15.04 - Frist for å melde inn sommerferie i mykid
16.04 - Planleggingsdag - stengt
Mai
07.05 - Planleggingsdag - stengt
Uke 19 – Dugnad
Juni
03.06 – Sommerfest
08.06 – Foreldremøte nye barn
Juli
SOMMERFERIE – barnehagen er stengt uke 28 og 29. Redusert åpningstid i uke 27 og 30, da er barnehagen åpen fra 7.30 – 16.30.

Heia FUS barnehage

Daglig leder
Anders Lunde
e-post: dl.heia@bhg.no

Besøksadresse:
Ovenstadveien 7
3420 Lierskogen
Tlf: 32840880

www.fus.no/heia

Kunnskapsdepartementet. (2017).

Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Hentet fra <https://www.udir.no>